

PLOAIA DE TOAMNĂ

Sugestii de întrebări pentru Lectura după imagini:

Privește imaginea, denumește anotimpul ilustrat.

Precizează caracteristicile lui principale.

Denumeste lunile corespunzătoare anotimpului toamna.

Recunoaște fenomenele care sunt surprinse în imagine.

Enumeră și alte fenomene caracteristice acestui anotimp.

Explică cum se formează norii și ploaia.

În ce stare este apa atunci când plouă?

Ce modificări din natură vestesc ploaia?

Privește crengile copacilor și stropii de ploaie și spune în ce direcție bate vântul?

Sugestii tematice pentru activitățile pe domenii experiențiale (ADE) și pentru jocurile și activitățile alese (ALA), în contextul în care abordăm tema „Ploaia de toamnă” în cadrul unui proiect tematic:

I. DOMENIUL LIMBĂ ȘI COMUNICARE

Povești: „Povestea vântului”, de Eugen Jianu; „Frunza”, de Emil Gârleanu; „Puiul”, de Al.Brătescu Voinești; „Unde a zburat rândunica?”, de Titel Constantinescu; „Ciuboțelele ogarului”, de Călin Gruia.

Povești create: „Ce ne povestește vântul?”

Poezii: „Toamna”, de Maria Pîndaru; „Toamna”, de George Coșbuc; „Toamna”, de Grigore Vieru; „Vine toamna cu galoși”; „Ceața”, de Mălina Cajal; „Vântul și pălăria”, de Eugen Frunză; „Ce te legeni...”, de Mihai Eminescu; „Balada unui greier mic”, de George Topârceanu; „Pregătiri de iarnă”, de Passionaria Stoicescu

Exerciții grafice: „Mănerul umbrelor” (trasarea bastonului); „Picături de ploaie” (linii oblice spre dreapta); Ploaia dusă de vânt (linii oblice spre stânga).

Jocuri de rol: „De-a meteorologii” - prezintă starea vremii din ziua respectivă. Folosește câteva instrumente specifice (care pot fi confecționate sau achiziționate ușor)

Jocuri de masă: „Fenomene ale naturii” (sortare de jetoane în funcție de anotimp); „Frunze fel de fel” (sortarea frunzelor după formă, culoare, mărime).

Jocuri didactice: „Spune ce știi?”; „Ce se potrivește?”; „Când se întâmplă?”; „Ce se poate întâmpla în același timp?”

Ghicitori:

Frunzele pe ramuri	Au plecat spre țări cu soare
Au îngălbenit.	Păsările călătoare
Plouă, plouă-ntr-una.	Căci la noi e frig și plouă,
Cine a venit? (Toamna)	Vântul bate cu putere,
	Frunzele-au căzut și ele.

Îl simți și nu-l vezi,	Nu este greu de ghicit
Te bate și nu fugi. (Vântul)	Ce anotimp a sosit? (Toamna)

Fără trup, prin lume trece,	Între nori și-ntrre pământ
Stol de frunze îl petrece,	Stropi de apă cad pe rând. (Ploaia)
Când pornește la plimbare	
Pomii i se-nclină-n cale. (Vântul)	

II. DOMENIUL ȘTIINȚĂ

Activități matematice:

Exerciții cu material individual: „Crenguțe rupte de vânt” (sortarea după grosime/lungime și numărarea în limitele 0-10)

Cunoașterea mediului:

Lectura după imagini: „Ploaia de toamnă și alte fenomene ale naturii”

Convorbiri: „Ce știm despre toamnă?”; „De ce plouă?”; „De ce bate vântul?”; „De ce cad frunzele?”; „Cum ne îmbrăcăm când plouă?”

Experieme: „Frunze și castane pe apă” (plutire, scufundare); „Pregătim un ceai” (transformarea apei: vapori-apă)

Plimbări, vizite, drumeții: „În parc”, „La Muzeul de Științe ale Naturii”; „La stația meteorologică”

III. DOMENIUL ESTETIC ȘI CREATIV

Educație plastică:

Desen: „Copilul și zmeul”; „Peisaj de toamnă”

Pictură: „Frunze brumate”; „Frunze duse de vânt (dactilopictură)”; „Ploaia mocănească” (stropirea cu pensula pe o suprafață uscată)

Modelaj: „Nori cu ploaie”; „Frunze ruginii cu nervuri”; „Păsări călătoare plecând”

Educație muzicală:

Cântece: „Ploaia”, de P.Țipordei; „Bate vântul”, cântec popular; „Anotimpurile”, de A. Vivaldi (audiție); „A ruginit frunza din vii”, de D.G.Kiriac (audiție)

IV. DOMENIUL OM ȘI SOCIETATE

Activități practice și gospodărești: „Mingi de frunze adunate de vânt” (lipire de frunze pe hârtie mototolită); „Zmeul” (confecție); „La cules de frunze și crenguțe”

V. DOMENIUL PSIHO-MOTRIC

Exerciții pentru dezvoltarea fizică: „Prin baltă” (mers cu deplasare pe vârf/călcâie cu ridicarea genunchiului la piept); „Sari peste baltă” (săritura în lungime, de pe loc).

Jocuri de mișcare: „Bate vântul frunze” (mișcare și pronunțarea onomatopeei vâjjj-vâjjj); „Dansul umbreluțelor/frunzelor”

Informații utile:

Anotimpul toamna are trei luni: Septembrie (Răpciune); Octombrie (Brumărel) și Noiembrie (Brumar).

Viața oamenilor, a plantelor, a animalelor se modifică în fiecare anotimp.

Toamna, zilele devin mai scurte decât nopțile. Soarele nu se mai ridică atât de sus pe cer și vremea devine din ce în ce mai răcoroasă. Copacii se desfrunzesc. Adesea se pornesc rafale de vânt care duc frunzele departe. Pleacă păsările călătoare. Viețuitoarele, dar și oamenii se pregătesc pentru iarnă (animalele își adună rezerve de hrană, oamenii recoltează fructe, legume, cereale și le depozitează în beciuri și cămări).

E timp frumos sau plouă, bate vântul sau aerul este liniștit, e frig sau cald. Toate acestea reprezintă *vremea* care se schimbă neîncetat de-a lungul orelor, zilelor, lunilor.

Trăim înconjurați de *aer*, un strat subțire care învelește Pământul formează *atmosfera* cu vânturile și norii săi. Aerul care se mișcă într-un sens sau altul, urcă sau coboară aproape fără încetare peste Pământ este *vântul*. Acest aer care se încălzește sau se răcește, se încarcă cu apă sau se usucă (depinde ce regiuni străbate) aduce ploaia sau timpul frumos.

Când vântul nu suflă prea tare este numai bun pentru înălțarea zmeelor. O izbucnire de vânt scurtă și violentă se numește *rafală*. O rafală puternică, însoțită de ploaie este o *vijelie*. Un curent de aer care se răsucește în jurul lui este un *vârtej*. Un vârtej violent care ia naștere la suprafața pământului, deplasându-se cu viteză mare smulgând tot din calea lui se numește *tornadă*. Vântul care se dezlănțuie deasupra mării și înalță valurile provoacă *furtuni*.

În natură, apa se găsește în stare lichidă, solidă și gazoasă. Trecerea apei dintr-o stare în alta face să apară: norii, ceața, ploaia, grindina, roua, bruma, zăpada, poleiul.

Norii sunt formați din picături minuscule de apă. Aceste picături se lipesc unele de altele și se transformă în *stropi*. Când stropii sunt prea grei pentru a pluti în aer, ei cad, adică *plouă*.

Norii au *forme și semnificații* diferite: cei voluminoși, care urcă de la sol spre cer, aduc ploi violente (cumulo-nimbus=ploaie în lb.latină); norii joși, care alcătuiesc o perdea cenușie (stratus=stratificat) aduc ploaie; norii subțiri și foarte înalți (cirrus=pufoși) sunt formați din cristale de gheață; norii care seamănă cu niște oițe (cumulus=grămadă), anunță timp frumos.

Ploaia specifică toamnei este *ploaia mocănească*, când plouă mărunț și uniform ore întregi și chiar zile. Uneori pământul nu mai absoarbe atâta apă și ea bălțește, făcând pagube.

Ceața este un fel de nor care se formează în apropierea solului. Ea se formează din apa care s-a evaporat din sol, transformându-se în picături minuscule de apă, care se involburează (plutesc) în fața ochilor noștri și se împrăstie în sus. Peisajul este neclar, luminile sunt înconjurate de *halouri*. La o vizibilitate în nor sub 1 km spunem că este ceață, iar la o vizibilitate cuprinsă între 1-2 km fenomenul se numește *pâclă* (*negura*). Deosebirea dintre ceață și pâclă constă în diferența de densitate a norului. Ceața/pâcla se întâlnește în zori și pe înserat, când uscatul se răcește cu repeziciune. *Burnița* este o ploaie fină.

În nopțile senine și reci de toamnă sau de primăvară se formează *bruma*. Vaporii de apă din atmosferă se așază pe sol, plante, obiecte reci, se condensează, iar picăturile de apă îngheață și formează un strat de cristale mici de gheață.

Oamenii care studiază vremea sunt *meteorologii*. Ei citesc măsurătorile făcute de *instrumente*. *Termometrul* indică temperatura aerului (ridicată sau scăzută). *Pluviometrul* ne permite să cunoaștem cantitatea de apă care cade în fiecare zi. *Barometrul* măsoară greutatea aerului. Când aerul este ușor, acul se deplasează spre timp frumos; când aerul este greu, acul se deplasează spre furtună. *Manșa de aer* indică forța vântului și arată sensul în care bate. *Girueta* ne dă direcția vântului. *Anemometrul* măsoară viteza vântului.

Putem prevedea vremea frumoasă sau urâtă, urmărind unele modificări din natură: solzii conurilor de pin se strâng când vine ploaia; unele plante, numite plante-barometru cum sunt: măcrișul - își închide corola și chiar și frunzele atunci când vine ploaia; luceafărul (scorzonera rosea) - își strânge bănuțul roz; ciurul zânelor - își trage frunzele spinoase, ca o glugă peste florile tubulare, astfel că floarea ia înfățișarea unui boboc.

Știi că...?

• De două ori pe an, în timpul echinocțiilor, ziua este egală cu noaptea. *Echinocțiul de toamnă* are loc în 22 sau 23 septembrie, iar echinocțiul de primăvară în 20 sau 21 martie.

• Multe păsări folosesc curenții de aer pentru a zbura.

• Zmeul poate fi înălțat cu ajutorul forței vântului . Se spune că zmeele au fost inventate de chinezi, în jurul anului 500 î.Hr.

Încearcă și tu!

• Privește forma norilor și găsește-le asemănare cu ceva. Te vei distra de minune!

• Când soarele este pe cer, privește umbra ta, a unui copac sau a unei clădiri. Ține minte cum este și compar-o cu umbra acestora din alt anotimp.

• Pune o oală cu apă la fiert (împreună cu un adult) și vei observa că atunci când fierbe apa, ea se evaporă, vaporii care ajung pe fereastră se transformă din nou în apă.

Expresii: „Trăiește cu capul în nori.”; „Parcă-ar fi căzut din nori.”.

LIBRIS

We know books

CRIZANTEME BRUMATE

We know

LBPIS

Bruma este un fenomen produs de vaporii de apă din atmosferă. Ea se formează prin înghețarea vaporilor de apă din atmosferă care se depun pe diferite obiecte (frunze, ramuri, flori, sol) rezultând cristale mici de gheață.

Odată cu căderea brumei, vegetația începe să-și schimbe culoarea și să se ofilească. Bruma se formează mai frecvent dimineața, în preajma apelor. Ea se formează și seara când cantitatea de vaporii din atmosferă e mare. În general, se formează în nopțile senine, când temperatura scade mai mult decât de obicei. Bruma se depune mai repede pe obiectele care cedează mai ușor căldura. Când razele soarelui încep să încălzească solul, crește temperatura aerului de la suprafața lui și cristalele de gheață ale brumei se topesc transformându-se în picături de apă.

Pornind de la numele acestui fenomen, două luni ale toamnei și anume: octombrie și noiembrie se numesc *Brumărel*, respectiv *Brumar*. *Brumărea* se numesc și două plante ornamentale cu flori viu colorate și cu miros plăcut. *Brumărița* este numele a două specii de păsări: una de mărimea mierlei, cu gușa albă și cu pene brune, iar cealaltă mai mică și cu gușa sură. *Brumăriu* este culoarea brumei, adică alb-cenușiu.

Bruma a fost observată și descrisă de mai mulți scriitori:

„Ca o pulbere de argint
Înghețase roua,
Brumele s-au născocit -
Era ziua doua.” (*Cântecul brumelor, urmelor*, Lucian Blaga)

„Așadar, vara frumoasă
Făcu loc toamnei cu *brume*,” (*Privighetoarea și furnica*, Constantin Stamati)

„Vezi, rândunelele se duc,
Se scutur frunzele de nuc,
S-așază *bruma* peste vii-
De ce nu vii, de ce nu vii?” (*De ce nu vii?*, Mihai Eminescu)

„Văl de *brumă argintie*
Mi-a împodobit grădina,
Firelor de lămâiță
Li se uscă rădăcina.
Peste creștet de dumbravă
Norii suri își poartă plumbul,
Cu podoaba zdrențuită
Tremură pe câmp porumbul.” (*Toamna*, Octavian Goga)

„Vesela verde câmpie acu-i tristă, veștejită,
Lunca *bătută de brumă*, acum pare ruginită;
...
Ziua scade; iarna vine, vine pe crivăț călare!” (*Sfârșit de toamnă*, Vasile Alecsandri)

„*Dimineața era brumoasă*, ca mai totdeauna în învecinările apelor.” (*Ion Vodă cel Cumplit*, Bogdan Petriceicu Hașdeu)

„Acum se închea-n iarbă *bruma*
Și soarele se-nchea-n asfințit...” (*Rapsodia pădurii*, Nicolae Labiș)

„O geană de soare se ivi de după un deal îndepărtat, poleind ușor *pământurile îmbrumate*” (*Catastrofa*, Liviu Rebreanu)

„Răsare luna palidă pe dealuri,
Pe văi se lasă *bruma argintie*.” (*Că poate atunci...*, Duiliu Zamfirescu)

Leona are obicei de strânge, toamna, cepe de brândușă, care la noi se cheamă «*floarea-brumei*». (*Nada Florilor : amintirile unui pescar cu undița*, Mihail Sadoveanu)

Să stați aici, să păziți casa și *ce brumă* mai avem. (I.L. Caragiale)

Expresii:

A fi bătut de brumă. (a avea părul cărunț, a fi bătrân)